

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio LXXIII. De comparatione peccatorum adinuicem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

Quicumq; totam legem seruauerit , offendat autē in vno, factus est oium reus : sed idem est esse reū omnium mā datorum legis, qđ habere omnia peccata: quia sicut * Ambros. dicit, peccatum est transgressio legis diuinae, & caelestiu inobedientia mandatorum . ergo quicumque peccat in vno peccato, subiicitur omnibus peccatis.

Amb. lib. de parad. ca. 8. ante mediū tom. 4.

¶ 2 Præ. Quodlibet peccatum excludit virtutem sibi oppositam: sed qui caret vna uirtute, caret omnibus, ut patet ex ¶ supradictis. ergo qui peccat vno peccato, priuatur omnibus virtutibus: sed qui caret uirtute, habet uitium sibi oppositum. ergo qui habet unum peccatum, habet omnia peccata.

q. 65. arti. 1.

¶ 3 Præ. Virtutes omnes sunt connexæ, quæ conueniunt in uno principio, ut * supra habitum est: sed sicut uirtutes conueniunt in uno principio, ita & peccata: quia sicut amor Dei, qui facit ciuitatem Dei, est principium, & radix omnium uirtutū: ita amor sui, qui facit ciuitatem Babylonis, est radix omnium peccatorum, ut patet per Aug. 14. * De ciuit. Dei. ergo etiam omnia uitia, & peccata sunt connexa, ita ut qui unum habet, habeat omnia.

q. 65. arti. 1. & 2.

Cap. 25. & ult. tom. 5.

SED CONTRA. Quædam uitia sunt sibi inuicem contraria, ut patet per Philosophum in 2. * Ethic. sed impossibile est contraria simul inesse eidem. ergo impossibile est omnia peccata, & uitia sibi esse inuicem connexa.

Cap. 8. to. 5.

RESPON. Dicendum, qđ aliter se habet intentio agentis secundum uirtutem ad sequendum rationem, & aliter intentio peccantis ad diuertendum à ratione. Cuiuslibet n. agentis secundum uirtutem intentio est, ut ipsius rationis regulam sequatur: & ideo oium uirtutum intentio in idem tēdit: & pp hoc omnes uirtutes habent connexionem ad inuicem in ratione recta agibilium, quæ est prudentia, sicut * supradictum est: sed intentio peccantis non est ad hoc, qđ recedat ab eo quod est secundum rationem, sed potius quod tendat in aliquod bonū appetibile, à quo speciem fortitur. Huiusmodi autē bona, in quæ tendit intentio peccantis à ratione recedens, sunt diuersa, nullam d connexionem habentia ad inuicem: immo et interdum sunt contraria. Cum igitur uitia, & peccata speciem habeant secundum illud ad quod conuertuntur, manifestum est, quod secundum illud, quod perficit speciem peccatorum, nullam connexionem habent peccata ad inuicem. Non enim peccatum committitur in accedendo à multitudine ad unitatem, sicut accidit in uirtutibus quæ sunt connexæ, sed potius in recedendo ab unitate ad multitudinem.

q. 65. arti. 1.

D. 103.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod Iacobus loquitur de peccato non ex parte conuersionis, secundum quod peccata distinguuntur, sicut * dictum est: sed loquitur de eis ex parte auersionis, in quantum. s. hō peccando recedit à legis mandato. Omnia autem legis mandata sunt ab uno & eodem, ut ipse ibidem dicit: & ideo idem Deus contemnitur in omni peccato: & ex hac parte dicit, quod qui offendit in vno, factus est omnium reus: quia scilicet uno peccato peccando incurrit poenę reatum ex hoc, quod contemnit Deum, ex cuius contemptu prouenit omnium peccatorum reatus.

in corp. art. & q. 72. ar. 1.

q. 71. arti. 4.

AD SECVNDVM dicendum, quod sicut * supra dictum est, non per quemlibet actum peccati, tollitur uirtus opposita. nam peccatum ueniale uirtutem non tollit; peccatum autem mortale tollit uirtutem infusam, in quantum auerit à Deo. sed unus actus peccati etiam mortalis, non tollit habitum uirtutis acquisitæ; sed si multiplicentur actus, in-

tantum quod generetur contrarius habitus, excluditur habitus uirtutis acquisitæ, quia excluditur prudentia; quia cum hō agit contra quicumque uirtutem, agit contra prudentiam, in qua nulla uirtus moralis esse potest, ut * supra dictum est. & ideo per consequens excluduntur omnes uirtutes morales quantum ad perfectum, & in male esse uirtutis, quod habent secundum quod participant prudentiam; remanent tamen inclinationes ad actus uirtutum non habentes rationem uirtutis. Sed non sequitur, quod propter hoc homo incurrat omnia uitia, uel peccata. Primum quidem, quia uni uirtuti plura uitia opponuntur, ut quod uirtus potest priuari per unum eorum, etiam si alterum eorum non adsit. Secundò, quia peccatum directe opponitur uirtuti, quantum ad inclinationem uirtutis ad actum, ut * supra dictum est: unde remanentibus aliquibus inclinationibus uirtuosus, non potest dici, quod homo habeat uitia, uel peccata opposita.

G

AD TERTIVM dicendū, qđ amor Dei est connexiua, in quantum affectū hominis à multis diuertit in unum: & ideo uirtutes, quæ ex amore Dei continentur, connexionem habent. Sed amor sui diuertit affectum hominis in diuersa, prout. s. homo amat appetendo sibi bona temporalia, quæ sunt uaria, & diuersa, & ideo uitia & peccata quæ cauentur ex amore sui, non sunt connexa.

H

ARTICVLVS II.

Utrum omnia peccata sint paria.

AD SECVNDVM sic proceditur. Vt quod oia peccata sint paria. Hoc. n. peccare est, facere quod non licet: sed facere quæ non licet uno & eodem modo in omnibus reprehenditur. ergo peccatum uno & eodem modo reprehenditur. non est unum peccatum est alio grauius.

¶ 2 Præ. Omne peccatum consistit in hoc, qđ transgreditur regulam rationis, quæ ita se habet ad actus humanos, sicut regula linearis in corporalibus. Ergo peccare simile est ei quod est lineam filire: sed lineas transilire est equaliter, & uno modo etiam si aliquis longius recedat, uel propinquius stet, quia priuationes non recipiunt magis, uel minus. ergo omnia peccata sunt æqualia.

¶ 3 Præ. Peccata uirtutibus opponuntur. sed omnes uirtutes æquales sunt, ut * Tull. dicit in Parad. doxis. ergo omnia peccata sunt paria.

SED CONTRA est, quod Dominus dicit ad Pilat. Io. 19. Qui tradidit me tibi, maius peccatum habet, & tamen constat quod Pilatus aliquid peccatum habuit. Ergo unum peccatum est maius alio.

RESPON. Dicendum, qđ opinio Stoicorum fuit, quæ * Tullius prosequit in Parad. doxis, qđ omnia peccata sunt paria. Et ex hoc et deriuatus est quorundam hæreticorum error, qui ponentes oia peccata esse paria, dicunt et oēs poenas in inferni esse parias quantum ex uerbis Tullij perspici pot. Stoici dicebantur ex hoc, qđ considerabant pētm ex parte priuationis tantum, prout. s. est recessus à ratione. ut de simpliciter æstimantes, qđ nulla priuatio sit magis & minus, posuerunt oia peccata esse paria. Sed si quis diligenter consideret, inueniet duplicem priuationū genus. Est. n. quædā simplex, & pura priuatio, quæ consistit quasi in corrupto esse: sicut mortis est priuatio uitæ, & tenebra est priuatio luminis, & tales priuationes non recipiunt magis & minus.

nus: quia nihil residuum est de habitu opposito. vn de non minus est mortuus aliquis primo die mortis, & tertio, uel quarto, quam post annum, quādo iam cadauer fuerit resolutū. Et similiter non est magis tenebrosa domus, si lucerna sit operata pluribus uelaminibus, quam si sit operata uno solo uelamine totum lumen intercludente. Est autem alia priuatio non simplex, sed aliquid retinens de habitu opposito, quæ quidem priuatio magis consistit in corrupti, quam in corruptū esse: sicut ægritudo, quæ priuat debitā commensurationem humorum, ita tñ q̄ aliquid eius remaneat, alioquin non remaneret animal uiuum. & simile est de turpitudine, & alijs huiusmodi. Huiusmodi autem priuationes recipiunt magis & minus ex parte eius, quod remanet de habitu contrario. Multum enim refert ad ægritudinem, uel turpitudinem, utrum plus, uel minus à debita commensuratione humorum, uel membrorum recedatur. Et similiter dicendum est de uitijs, & peccatis: sic enim in eis priuatur debita commensuratio rōnis, ut non totaliter ordo rōnis tollatur, alioquin malum si sit integrū, destruit seipsum, ut * dicitur in 4. Eth. Non enim posset remanere substantia actus, uel affectio agentis, nisi aliquid remaneret de ordine rationis, & ideo multū interest ad grauitatem peccati, utrum plus, uel minus recedatur à rectitudine rationis. Et secundum hoc dicendum est, quod non omnia peccata sunt paria.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod peccata committere non licet propter aliquam deordinationē quam habēt, unde illa, quæ maiorem deordinationem continēt, sunt magis illicita, & per consequens grauiora peccata.

AD SECUNDVM dicendum, quod ratio illa procedit de peccato, ac si esset priuatio pura.

AD TERTIVM dicendum, quod uirtutes sunt æquales proportionaliter in uno & eodem, tamen una uirtus precedit aliam dignitate secundum suam speciem unus etiam homo est alio uirtuosior in eadem specie uirtutis, ut * supra habitum est. Et tamen si uirtutes essent pares, non sequeretur uitia esse paria, quia uirtutes habent connexionem, non autem uitia, seu peccata.

ARTICVLVS III.

Utrum grauitas peccatorum uarietur secundum obiecta.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur quod peccatorum grauitas non uarietur secundū obiecta. Grauitas enim peccati pertinet ad modum, uel qualitatem ipsius peccati, sed obiectum est materia ipsius peccati. ergo secundum diuersa obiecta, peccatorum grauitas non uariatur.

¶ 2. Præter. Grauitas peccati est intensio malitiæ ipsius, peccatum autem nō habet rōnem malitiæ ex parte conuersionis ad propriū obiectū, quod est quoddā bonum appetibile, sed magis ex parte auersionis. ergo grauitas peccatorum nō uariatur secundū obiecta.

¶ 3. Præter. Peccata, quæ habent diuersa obiecta, sunt diuersorum generum, sed ea quæ sunt diuersorum generum, non sunt comparabilia, ut probatur in 7. Phys. * ergo unum peccatum non est grauius altero secundum diuersitatem obiectorum.

SED CONTRA. Peccata recipiunt speciem ex obiectis, ut ex * supradictis patet, sed aliorum peccatorum unum est grauius altero secundum suam speciem, sicut homicidium furto. ergo grauitas peccatorum differt secundum obiecta.

A RESPON. Dicendum, quod sicut ex * supradictis patet, grauitas peccatorum differt eo modo, quo una ægritudo est alia grauior. Sicut enim bonum sanitatis consistit in quadā commensuratione humorū per conuenientiam ad naturam animalis, ita bonū uirtutis consistit in quadā commensuratione humani actus secundum conuenientiam ad regulā rationis. Manifestum est autem, quod tanto est grauior ægritudo, quanto tollitur debita humorū commensuratio per commensurationē prioris principijs, sicut ægritudo, quæ puenit in corpore humano ex corde, quod est principium uitæ, uel ex aliquo quod appropinquat cordi, periculosos est. unde oportet et quod peccatū sit tanto grauius, quanto deordinatio contingit circa aliquod principium, quod est prius in ordine rationis. Ratio autē ordinat oīa in agibilibus ex fine, & ideo quanto peccatū contingit in actibus humanis ex altiori fine, tanto peccatū est grauius. Obiecta autē actuum sunt fines eorum, ut ex * supradictis patet, & ideo secundum diuersitatem obiectōrum attendit diuersitas grauitatis in peccatis, sicut patet quod res exteriores ordinant ad hominē, sicut ad finem, homo autē ordinatur ulterius in Deū, sicut in finē. Unde peccatū, quod est circa ipsam substantiā hominis, sicut homicidium, est grauius peccatō, quod est circa res exteriores, sicut furtum. & adhuc est grauius peccatū quod immediate contra Deū committitur, sicut infidelitas, blasphemia, & hmoi. In ordine quorūlibet horum peccatorū, unum peccatū est grauius altero, secundum quod est circa aliquid principalius uel minus principale. Et quia peccata habent speciem ex obiectis, scilicet grauitatis, quæ attenditur penes obiecta, est prima & principalis, quasi consequens speciem.

B AD PRIMVM ergo dicendum, quod obiectum est materia circa quam terminatur actus, habet tamen rationem finis, secundum quod intentio agentis fertur in ipsum, ut * supra dictum est, forma autem actus moralis dependet ex fine, ut ex superioribus * patet.

C AD SECUNDVM dicendum, quod ex ipsa indebita conuersione ad aliquod bonum commutabile, sequitur auersio ab incommutabili bono, in qua perficitur ratio mali, & ideo oportet, quod secundum diuersitatem eorum quæ pertinent ad conuersionē, sequatur diuersa grauitas malitiæ in peccatis.

D AD TERTIVM dicendum, quod omnia obiecta humanorum actuum habent ordinem adinuicem, & ideo omnes actus humani quodammodo conueniunt in uno genere, secundum quod ordinantur ad ultimum finem, & ideo nihil prohibet omnia peccata esse comparabilia.

ARTICVLVS IIII.

Utrum grauitas peccatorum differat secundum dignitatem uirtutum, quibus opponuntur.

E AD QVARTVM sic proceditur. Vt quod grauitas peccatorum non differat secundū dignitatem uirtutum, quibus peccata opponuntur, ut, si maiori uirtuti grauius peccatū opponatur, quia, ut dicitur Pro. 15. In abundanti iustitia uirtus maxima est. sicut autem dicit Dominus Matt. 5. Abundans iustitia cohibet iram, quæ est minus peccatum quam homicidium, quod cohibet minor iustitia. ergo maxima uirtuti opponitur minimum peccatum.

¶ 2. Præter. In 2. Eth. * dicitur, quod uirtus est circa difficile, & bonum. ex quo uidetur, quod maior uirtus sit circa magis difficile, sed minus est peccatū si ho-

Ar. preced.

q. 79. art. 9. ad 2.

D. 991a

q. 72. art. 3. ad 2.

q. preced. art. 6. & q. 18. art. 6.

2. 2. q. 20. art. 3. & q. 116. art. 2. cor. & q. 119. art. 3. cor. & mal. q. 2. art. 10.

Cap. 3. circa faciem, 20. j.

mo

mo deficiat in magis difficili, quàm si deficiat in minus difficili, ergo maiori uirtuti minus peccatum opponitur.

¶ 3 Præter. Charitas est maior uirtus, quàm fides, & spes, ut dicitur 1. ad Cor. 13. Odium autem quod opponitur charitati, est minus peccatum quàm infidelitas, uel desperatio, quæ opponuntur fidei, & spei, ergo maiori uirtuti opponitur minus peccatum.

SED CONTRA est quod Philosophus dicit in 8. Eth. * quod pessimum optimo contrarium est. optimum autem in moralibus est maxima uirtus: pessimum autem grauissimum peccatum. ergo maxima uirtuti opponitur grauissimum peccatum.

RESPON. Dicendum, quod uirtuti opponitur ali quod peccatum, uno quidem modo principaliter, & directe, quod scilicet est circa idem obiectum. nã contraria circa idem sunt, & hoc modo oportet, quod maiori uirtuti opponatur grauius peccatum. Sicut. n. ex parte obiecti attendit maior grauitas peccati, ita est maior dignitas uirtutis. utrunq. n. ex obiecto speciem sortitur, ut ex supradictis patet. * unde oportet, quod maxima uirtuti directe contrarietur maximu peccatum, quasi maxime ab eo distans in eodem genere. Alio modo potest considerari oppositio uirtutis ad peccatum sicut quandam extensionem uirtutis cohibentis peccatum. Quãto enim fuerit uirtus maior, tanto magis elongat hominem à peccato sibi contrario, ita quod non solum ipsum peccatum, sed etiam inducẽtia ad peccatum cohibet. Et sic manifestum est, quod quanto aliqua uirtus fuerit maior, tanto etiã minora peccata cohibet: sicut etiam sanitas quanto fuerit maior, tanto etiam minores discrepantias excludit. & per hunc modum à maiori uirtuti minus peccatum opponitur ex parte effectus.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ratio illa procedit de oppositione, quæ attenditur secundum cohibitionem peccati: sic enim abundans iustitia etiã minora peccata cohibet.

AD SECUNDUM dicendum, quod maiori uirtuti, quæ est circa bonum magis difficile, contrariatur directe peccatum, quod est circa malum magis difficile. Utrobique enim inuenitur quadam eminentia ex hoc, quod ostenditur uoluntas procliuior in bonu, uel in malu ex hoc, quod difficultate nõ uincitur.

AD TERTIUM dicendum, quod charitas non est quicunque amor, sed amor Dei: unde non opponitur ei quodcunque odium directe, sed odium Dei, quod est grauissimum peccatorum.

ARTICVLVS V.

Utrum peccata carnalia sint minoris culpæ, quàm spiritualia.

AD QUINTVM sic proceditur. Vt quod peccata carnalia nõ sint minoris culpæ, quàm peccata spiritualia. Adulterium. n. grauius peccatum est, quàm furtum. dicitur. n. Prou. 6. Non grandis est culpæ eius quis furatus fuerit: qui autem adulter est, propter cordis inopiam perdet animam suam: sed furtum pertinet ad auaritiam, quæ est peccatum spirituale: adulterium autem ad luxuriam, quæ est peccatum carnale. ergo peccata carnalia sunt maioris culpæ.

¶ 2 Præter. Augus. dicit super Leuit. quod diabolus maxime gaudet de peccato luxuriæ, & idololatriæ: sed de maiori culpa magis gaudet. ergo cum luxuria sit peccatum carnale, uidetur quod peccata carnalia sint maximæ culpæ.

¶ 3 Præter. Philosophus probat in 7. Eth. quod incontinens concupiscentiæ est turpior, quàm incontinens iræ, sed ira est peccatum spirituale, secundum Greg. 3. 1. Moralium. * concupiscentia autem per-

tinet ad peccata carnalia. ergo peccatum carnale est grauius, quàm peccatum spirituale.

SED CONTRA est, quod Greg. * dicit, quod peccata carnalia sunt minoris culpæ, & maioris iniuria quàm spiritualia.

RESPON. Dicendum, quod peccata spiritualia sunt maioris culpæ, quàm peccata carnalia, quoniam non est sic intelligendum, quasi quodlibet peccatum spirituale sit maioris culpæ, quolibet peccato carnali, sed quia considerata hac sola differentia spiritualitatis, & carnalitatis, grauiora sunt quàm cetera peccata cæteris paribus. cuius ratio triplex potest assignari. Prima quidem ex parte subiecti, nam peccata spiritualia pertinent ad spiritum, cuius est conuer-ti ad Deu, & ab eo auerti: peccata uero carnalia conuertuntur in delectatione carnalis appetitus, ad quem principaliter pertinet ad bonum corporale conuertit. & ideo peccatum carnale in quantum in inuoluntate plus habet de conuersione, propter quod etiam est maioris adhesionis: sed peccatum spirituale habet plus de auersione, ex qua procedit ratio culpæ: & ideo peccatum spirituale in quantum huiusmodi, est maioris culpæ. Secunda ratio potest sumi ex parte eius, in quem peccatur: nam peccatum carnale, in quantum huiusmodi, est in corpus proprium, quod est minus diligendum secundum ordinem charitatis quàm Deus & proximus, in quos peccatur per peccata spiritualia: & ideo peccata spiritualia in quantum huiusmodi, sunt maioris culpæ. Tertia ratio potest sumi ex parte motiui, quia quanto est grauius impulsuum ad peccandum, tanto homo minus peccat, ut infra dicitur. * peccata autem carnalia habent uehementius impulsuum, ipsam concupiscentiam carnis nobis innatã, & ideo peccata carnalia in quantum huiusmodi, sunt maioris culpæ.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod adulterium non solum pertinet ad peccatum luxuriæ, sed etiam pertinet ad peccatum iniustitiæ, & quantum ad hoc potest ad auaritiam reduci, ut glo. dicit ad Eph. 5. super illud, Omnis fornicator, aut inmundus, aut auarus, & tunc grauius est adulterium, quàm furtum, quãto homini charior est uxor, quàm res possessa.

AD SECUNDUM dicendum, quod diabolus dicitur maxime gaudere de peccato luxuriæ, quia est maxime adhaerens, & difficile ab eo homo potest capi. Infatiabilis est enim delectabilis appetitus, ut Philosophus dicit in 3. Eth.

AD TERTIUM dicendum, quod sicut Philosophus dicit, turpius est esse incontinentem concupiscentiæ, quàm incontinentem iræ, quia minus participat de ratione, & secundum hoc etiam dicitur in 3. Eth. * quod peccata intemperatiæ sunt maxime ex probabilibus, quia sunt circa illas delectationes, quæ sunt communes nobis, & brutis, unde quodammodo per ista peccata homo brutalis redditur. & in hoc est quod, sicut Greg. 7. dicit, sunt maioris iniuriæ.

ARTICVLVS VI.

Utrum grauitas peccatorum attendatur secundum causam peccati.

AD SEXTVM sic proceditur. Videtur quod grauitas peccatorum non attendatur secundum causam peccati. Quanto enim peccati causa fuerit maior, tanto uehementius mouet ad peccandum, & ita difficilius potest ei resisti: sed peccatum dimittitur ex hoc, quod ei difficilius resistitur. hoc etiam pertinet ad infirmitatem peccantis, ut non facilius resistat peccato: peccatum autem quod est ex infirmitate, leuius iudicatur, non ergo peccatum habet grauitatem ex parte suæ causæ.

Cap. 20. primum à primo. tom. 5.

q. 60. art. 1.

D. 2003. 2179.

2. 2. q. 154. ar. 3. & 4. di. 9. art. 3. q. 6. cor. & di. 33. q. r. art. 3. q. 2. ad 3. & ueri. q. 25. art. 6. ad 2. Et Pfa. 1. 1c. 6. dia.

Cap. 6.

Cap. 31.

Aug. de fide & litte. 2. tom. 3.

Aug. lib. contra I. n. c. 8. art. 1. tom. 10.

207p. art.

207p. 21.

¶ 2 Præter.

¶ 2 Præ. Concupiscentia est generalis quædam cau-
sa peccati. unde dicit glo. super illud Rom. 7. * Nā
concupiscentiam nesciebam &c. Bona est lex, quæ
dum concupiscentiam prohibet, omne malum p-
hibet: sed quanto homo fuerit uictus maiori con-
cupiscentia, tanto est minus peccatum, grauitas er-
go peccati diminuitur ex magnitudine causæ.

¶ 3 Præ. Sicut rectitudo rationis est causa uirtuosi
actus, ita defectus rationis uidetur esse causa pecca-
ti: sed defectus rationis quanto fuerit maior, tanto
est minus peccatum, in tantum quod qui caret usu
rationis, omnino excuset à peccato, & qui ex igno-
rantia peccat, leuius peccat. ergo grauitas peccati
non augetur ex magnitudine causæ.

SED CONTRA. Multiplicata causæ, multiplicatur
effectus. ergo si causæ peccati maior fuerit, pecca-
tum erit grauius.

RESPON. Dicendum, quod in genere peccati, si-
cut & in quolibet alio genere, potest accipi duplex
causæ. Vna quæ est per se & propria causæ peccati,
quæ est ipsa uoluntas peccandi. comparatur enim
ad actum peccati, sicut arbor ad fructum, ut dicitur
in glo. super illud Matth. 7. * Non potest arbor bo-
na fructus malos facere, & huiusmodi causæ quæ
fuerit maior, tanto peccatum erit grauius. Quanto
enim uoluntas fuerit maior ad peccandum, tanto
homo grauius peccat. Aliæ uero causæ peccati acci-
piuntur quasi extrinsece, & remote, ex quibus scilicet
et uoluntas inclinatur ad peccandum, & in his cau-
sis est distinguendum. Quædam enim harum indu-
cunt uoluntatem ad peccandum, secundum ipsam
naturam uoluntatis, sicut finis, quod est proprium
obiectum uoluntatis, & ex tali causæ augetur pec-
catum. Grauius enim peccat, cuius uoluntas inten-
sione peioris finis inclinatur ad peccandum. Aliæ
uero causæ sunt, quæ inclinant uoluntatem ad pec-
candum præter naturam, & ordinem ipsius uolun-
tatis, quæ nata est moueri libere ex seipsa secundum
iudicium rationis, unde causæ, quæ diminuant iu-
diciū rationis, sicut ignorantia, uel quæ diminuant
liberum motum uoluntatis, sicut infirmitas, uel
uolentia, aut metus, aut aliquod huiusmodi, dimi-
nuunt peccatum sicut & diminuant uoluntarium,
in tantum quod si actus sit omnino inuoluntarius,
non habet rationem peccati.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod obiectio illa
procedit de causæ mouente extrinseca, quæ dimi-
nuit uoluntarium, cuius quidem causæ augmen-
tum diminuit peccatum, ut dictum est. *

AD SECUNDUM dicendum, quod si sub concupi-
scentia includatur et ipse motus uoluntatis, sic ubi est
maior concupiscentia, est maius peccatum. Si uero concu-
piscentia dicatur passio quædam, quæ est motus uis con-
cupiscentialis, sic maior concupiscentia præcedens iudi-
cium rationis, & motum uoluntatis diminuit peccatum:
quia qui maiori concupiscentia stimulatus peccat,
cadit ex grauiori tēratione, unde minus ei imputa-
tur. Si uero concupiscentia sic sumpta sequatur iu-
diciū rationis, & motum uoluntatis, sic ubi est ma-
ior concupiscentia, est maius peccatum. Insuper, n-
interdum maior concupiscentiæ motus ex hoc, quod
uoluntas ineffrenate tendit in suum obiectum.

AD TERTIUM dicendum, quod ratio illa proce-
dit de causæ, quæ causat inuoluntarium, & hæc di-
minuit peccatum, ut dictum est. *

ARTICVLVS VII.

Vtrum circumstantia aggrauet peccatum,

AD SEPTIMUM sic proceditur. Videtur quod cir-
cumstantia non aggrauet peccatum. Peccatum

enim habet grauitatem ex sua specie: circumstantia
autem nō dat speciem peccato, cum sit quoddam
accidens eius. ergo grauitas peccati non considera-
tur ex circumstantia.

¶ 2 Præ. Aut circumstantia est mala, aut non. si cir-
cumstantia mala est, ipsa per se causat quandā speciē
mali: si uero non sit mala, non habet unde augeat
malum. ergo circumstantia nullo modo auget peccatum.

¶ 3 Præ. Malitia peccati est ex parte auersionis: sed
circumstantiæ consequuntur peccatum ex parte cō-
uersionis. ergo non auget malitiam peccati.

SED CONTRA est, quod ignorantia circumstantiæ
diminuit peccatum. Qui enim peccat ex ignoran-
tia circumstantiæ, meretur ueniā, ut dicitur in 3. Eth. *
hoc autem non esset, nisi circumstantia aggrauaret
peccatum. ergo circumstantia peccatum aggrauat.

RESPON. Dicendum, quod unumquodque ex
eodem natum est augeri, ex quo causatur, sicut Phi-
lophus dicit de habitu uirtutis in 2. Eth. * Mani-
festum est autem, quod peccatum causatur ex de-
fectu alicuius circumstantiæ: ex hoc enim receditur
ab ordine rationis, quod aliquis in operando non
obseruat debitas circumstantias. unde manifestum
est, quod peccatum natum est aggruari per circun-
stantiam. Sed hoc quidē contingit tripliciter. Vno
quidem modo, in quantum circumstantia transfert
in aliud genus peccati: sicut peccatum fornicatio-
nis consistit in hoc, quod homo accedit ad non
suam. si autem addatur hæc circumstantia, ut illa ad
quam accedit: sit alterius uxor, transfertur iam in
aliud genus peccati, scilicet in iniustitiam, in quan-
tum homo usurpat rem alterius, & secundum hoc
adulterium est grauius peccatum, quam fornicatio.

Aliquando uero circumstantia non aggrauat pecca-
tum quasi trahens in aliud genus peccati, sed solum
quia multiplicat rationem peccati, sicut si prodi-
gus det quando non debet, & cui non debet, multi-
plicius peccat eodem genere peccati, quam si solum
det cui non debet, & ex hoc ipso peccatum fit gra-
uius, sicut etiam agritudo est grauior, quæ plures
partes corporis inficit. Unde & Tullius dicit in *

Paradoxis, quod in patris uita uiolanda, multa pec-
cantur. uiolatur enim is qui procreauit, qui aluit,
qui erudiuit, qui in sede, ac domo, atque in tempu-
blicam collocauit. Tertio modo circumstantia ag-
grauat peccatum ex eo, quod auget deformitatem
prouenientē ex alia circumstantia, sicut accipere alie-
num constituit peccatum furti: si autem addatur
hæc circumstantia, ut multum accipiat de alieno,
erit peccatum grauius, quamuis accipere multum,
uel parum de se nō dicat rationem boni, uel mali.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod aliqua cir-
cumstantia dat speciem actui morali, ut supra habitum
est, * & tamen circumstantia, quæ non dat speciem,
potest aggrauare peccatum, quia sicut bonitas rei
non solum pensatur ex sua specie, sed etiam ex ali-
quo accidente, ita malitia actus non solum pensatur
ex specie actus, sed etiam ex circumstantia.

AD SECUNDUM dicendum, quod utroque modo
circumstantia potest aggrauare peccatum. Si enim
sit mala, non tamen propter hoc oportet quod cō-
stituat speciem peccati: potest enim addere rationē
malitiæ in eadem specie, ut dictum est: * si autem
non sit mala, potest aggrauare peccatum in ordi-
ne ad malitiam alterius circumstantiæ.

AD TERTIUM dicendū, quod rō debet ordinare actū
non solum quantum ad obiectū, sed et quantum ad
omnes circumstantias: & ideo auersio quædam à regu-
la rationis attenditur sicut corruptionem cuiuslibet
circum-

Cap. 1. post med. tom. 5.

Cap. 1. & 2. tom. 5.

In Parad. 3. cuius titulus est, Accusatio esse peccata.

q. 18. art. 10.

In corp. art.

Aug. lib. contra Iu. n. c. 8. ap. me. to. 7.

corp. art.

corp. art.

intentione furis cade
ret nocentem. si no
ob propria utilitate,
sed solum ut noceret
tertijs in bonis hmoi su
reut. nunc enim un
dij: nocentem ple
num est furum, non
sic aut est de hoc for
nicario: qm obiectu
eius unde habet spe
ciem, & substantiali
grauitate, est mulier
no sua, trahenda ad
uoluntarium coitum
extra matrimonium,
hinc ubi patet non inedi
tam ad homine que
rende delectationem,
quam ad peccate qua
rente eandem in non
sua nocentem. Veru
rius moralis. Spu
tamen est, qd si talis
incederet ideo mulie
rem ad fornicatione
puocare, ut peccaret
mortaliter, quod gra
uius peccaret, qua ho
micida: quia obiectu
talis est: ipsum no
cumentum mortis spu
ritualis illius. nec hoc
esset peccatu fornic
ationis, sed esset pctm
odij, uel scandali acti
ui directe oppositum
charitati, qua amam
uitam spirituali p
ximi, & procuramus
illam: & iste esset fic
tus qui fornicatur, ut
occidat.

Ad secundum uero
dicit, qd nocentem
spiritualis mortis in
procurate fornic
atione est ipsum, non
minus qd nocentem
seminum in casu po
sitis, & concedo qd no
minus aggrauat, qd il
lud: sed sicut illud no
pertinet ad speciem
peccati, nec mutat il
lam, quia est praeter
intentionem: ita nec
hoc, & conceditur ni
hilominus, qd nocu
mentum spiritualis
mortis in hoc casu p
se consequitur ad actu
peccati non minus, qd
scandalum ad fornic
ationem publice: ac p
hoc quod directe ag
grauat tale peccatu,
non tunc dat, aut mutat
speciem nec hic, nec
ibi quia est praeter in
tentionem, sed est ef
fectus per se consti
tuens utrobique. Ad
ultimam instantiam
dicit, qd ibi allata om
nia sunt bene dicta,
& ut iam patet, conce
dendum est, qd pecca
tum procurantis est
grauius directe ex il
lato nocentem, qd si
fornicatus fuisset abs
que inductione illius,
nec huius oppositum

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut etiam supradictum est, cum de bonitate & malitia exteriorum actuum ageretur, euentus sequens si sit prauius & intensus, addit ad bonitatem, uel malitiam actus.

AD SECUNDVM dicendum, quod quamuis nocentem aggrauet pctm, non tamen sequitur quod ex solo nocentem pctm aggrauetur: quinimo pctm per se est grauius pp inordinationem, ut supradictum est. unde & ipsum nocentem aggrauat peccatu, in quantum facit actum esse magis inordinatum: unde non sequitur, quod si nocentem maxime habeat locum in peccatis, qd sunt contra proximum, quod illa peccata sunt grauissima: quia multo maior inordinatio inuenitur in peccatis qd sunt contra Deum, & in quibusdam eorum, qd sunt contra ipsum. Et tamen potest dici, quod est Deo nullus possit nocere quantum ad eius substantiam: potest tamen nocentem attentare in his quae Dei sunt, sicut extirpando fidem, uiolando sacra, quae sunt peccata grauissima. Sibi etiam aliquis quandoque scienter, & uiolenter infert nocentem: sicut patet in his qui se interficiunt, licet finaliter hoc referant ad aliquod bonum apparens, pura, ad hoc quod liberentur ab aliqua angustia.

AD TERTIVM dicendum, quod illa ratio non sequitur per duo. Primo quidem, quia homicida intendit directe nocentem proximi: fornicator autem qui prouocat mulierem, non intendit nocentem, sed delectationem. Secundo, quia homicida est per se, & sufficiens causa corporalis mortis: spiritualis autem mortis nullus potest esse alteri causa per se & sufficiens: quia nullus spiritualiter moritur, nisi propria uoluntate peccando.

ARTICVLVS IX.

Utrum peccatum aggrauetur ratione personae, in quam peccatur.

AD NONVM sic proceditur. Vt quod propter conditionem personae, in quam peccatur, pctm non aggrauetur. Si enim hoc esset, maxime aggrauaretur ex hoc, quod aliquis peccat in aliquo uirum iustu & sanctu: sed ex hoc non aggrauatur peccatu, minus. n. laeditur ex iniuria illata uirtuosus qui aequanimiter tolerat, qd alij qui etiam interius scandalizati laeduntur, ergo condi

tio personae, in quam peccat non aggrauat peccatum.

¶ 2. Præter. Si conditio personae aggrauaret peccatum, maxime aggrauaretur ex propinquitate, quae sicut Tullius dicit in Paradoxis, * In seruo necando semel peccatur, in patris uita uiolanda multa peccantur, sed propinquitas personae, in quam peccatur, non uidetur aggrauare peccatu, quia unusquisque sibi ipsi maxime est propinquus, & tamen minus peccat, qui aliquod damnu sibi infert, quam si inferret alteri, pura, si occideret equum suu, quam si occideret equum alterius, ut patet per Philosophum in 5. Ethic. * ergo propinquitas personae non aggrauat peccatu.

¶ 3. Præter. Conditio personae peccantis praecipue aggrauat peccatum ratione dignitatis, uel scientiae, secundum illud Sap. 6. Potentes poterunt tormenta pati. Et Luc. 12. Seruus sciens uoluntatem domini, & non faciens, plagis uapulabit multis. ergo pari ratione ex parte personae in quam peccatur, magis aggrauaret peccatum dignitas, aut scientia personae in qua peccatur: sed non uidetur grauius peccare, quod facit iniuriam personae ditiori, uel potentiori, quam alicui pauperi, quia non est personarum acceptio apud Deum, secundum cuius iudicium grauitas peccati pensatur. ergo conditio personae in qua peccatur, non aggrauat pctm.

SED CONTRA est, quod in sacra Scriptura specia liter uituperatur peccatum, quod contra seruos Dei committitur: sicut dicitur 3. Reg. 19. Altaria tua destruxerunt, & prophetas tuos occiderunt gladio. Vituperatur etiam maxime peccatum commissum in personis propinquas, secundum illud Michae. 7. Filius contumeliam facit patri, filia confurgit aduersus matrem suam. Vituperatur etiam specialiter peccatum, quod committitur in personis in dignitate constitutas, ut patet Iob 34. Qui dicit regi Apostata, qui uocat duces impios. ergo conditio personae in quam peccatur, aggrauat peccatum.

RESPON. Dicendum, quod persona, in quam peccatur, est quodammodo obiectum peccati. Dicitur est autem supra, quod prima grauitas peccati attenditur ex parte obiecti, ex quo quidem tanto attenditur maior grauitas in peccato, quanto obiectum eius est principalior finis. Fines autem principales humanorum actuum sunt Deus ipse, homo, & proximus. quicquid enim facimus, propter aliquod horum facimus, quamuis etiam horum trium unum sub altero ordinetur. Potest igitur ex parte horum trium considerari maior, uel minor grauitas in peccato secundum conditionem personae, in quam peccatur. Primo quidem ex parte Dei, cui tanto magis aliquis homo coniungitur, quanto est uirtuosior, uel Deo sacrator, & ideo iniuria tali personae illata magis redundat in Deum, secundum illud Zach. 2. Qui uos tetigerit, tangit pupillam oculi mei. Vnde peccatu fit grauius ex hoc, quod peccatur

dicitur in litera, sed comparando ipsum ad homicidam quantum ad nocentem illatum, author dicit duas differentias. Prima quod ad actum interiore, & speciem, ac grauitatem substantialem, si quod homicida intendit per se primo morte corporalem: haec autem non sic se habet ad mortem spiritualem. Secunda est quod ad actum exteriori, quod actus exteriori homicidae est causa per se sufficiens efficaciter mortis corporalis: actus autem exterior istius non est per se sufficiens secundum efficaciam. Nec putes haec secundam differentiam esse per accidens, sed meminero superioris tractatus de duplici bonitate, & malitia actus interioris & exterioris, lex sine, & secundum se &c. & uidebis quod homicidii quantum ad malitiam actus exterioris secundum se, & quantum ad actum interioris, probatur esse grauius, nec in aliquo contradicendum est corpori articuli huius.

In Parad. 1. cuius titulu est, aequalia esse uirtu, a med. illius.

Cap. ulri. 2 medio 10. 5.

In artic. 9. & 10. eiusdem q. 73. nihil scribendum occurrit.

art. 3. huius. quelt.

catur in personam magis Deo coniunctam, uel ratione uirtutis, uel ratione officij. Ex parte etiam sui ipsius manifestum est, quod tanto aliquis grauius peccat, quanto aliquis magis in coniunctam personam seu naturali necessitudine, seu beneficijs, seu quacumque coniunctione peccauerit, quia uidetur in seipsum magis peccare, & pro tanto grauius peccat secundum illud Eccles. 14. Qui sibi nequam est, cui bonus erit? Ex parte uero proximi, tanto grauius peccatur, quanto peccatum plures tangit, & ideo peccatum quod fit in personam publicam, puta regem, uel principem, q gerit personam totius multitudinis, est grauius quam peccatum quod committitur contra unam personam priuatam. vnde specialiter dicitur Exod. 22. Principi populi tui non maledices. Et similiter iniuria quae fit alicui famosa personae, uidetur esse grauior ex hoc, quod in scandalum, & in tribulationem plurimorum redundat.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod ille qui infert iniuriam uirtuoso, quantum est in se, turbatur & interius, & exterius: sed quod iste interius non turbetur, contingit ex eius bonitate, quae non dimittit peccatum iniuriantis.

AD SECVNDVM dicendum, quod nocuumentum, quod quis sibi ipsi infert in his, quae subsunt dominio propriae uoluntatis, sicut in rebus possessis, habet minus de peccato quam si alteri inferatur, quia propria uoluntate hoc agit: sed in his quae non subduntur dominio uoluntatis, sicut sunt naturalia, & spiritalia bona, est grauius peccatum nocuumentum sibi ipsi inferre. grauius enim peccat qui occidit seipsum, quam qui occidit alterum. Sed quia res propinquorum nostrorum non subduntur uoluntatis nostrae dominio, non procedit ratio quantum ad nocuumenta rebus illorum illata, quod circa ea minus peccetur, nisi forte uelint, uel rarum habeant.

AD TERTIVM dicendum, quod non est acceptio personarum, si Deus grauius punit peccantem contra excellentiores personas: hoc enim fit propter hoc, quod hoc redundat in plurimum nocuumentum.

ARTICVLVS X.

Vtrum magnitudo personae peccantis aggrauet peccatum.

Intra q. 89. art. 3. & 5. cor. & q. 102 art. 3. ad 11. & 3. 2. q. 6. 100. art. 1. ad 7. & Mal. q. 7. art. 10. ad 5. Et Psa. 24.

AD DECIMVM sic proceditur. Videtur quod magnitudo personae peccantis non aggrauet peccatum. Homo enim maxime redditur magnus ex hoc quod Deo adheret, secundum illud Eccles. 25. Quam magnus est qui inuenit sapientiam & scientiam? sed non est super timentem Deum: sed quanto aliquis magis Deo adheret, tanto minus imputatur ei aliquid ad peccatum. Dicitur enim 2. Paral. 30. Dominus bonus propitiabitur cunctis, qui in toto corde requirunt dominum Deum patrum suorum, & non imputabitur eis, quod minus sanctificati sunt. ergo peccatum non aggrauatur ex magnitudine personae peccantis.

¶ 2 Præ. Non est personarum acceptio apud Deum, ut dicitur Rom. 2. ergo non magis punit pro uno & eodem peccato unum, quam alium. non ergo aggrauatur peccatum ex magnitudine personae peccantis.

¶ 3 Præ. Nullus debet ex bono incommodum reportare: reportaret autem si id quod agit, magis ei

imputaretur ad culpam. ergo propter magnitudinem personae peccantis non aggrauatur peccatum. SED CONTRA est, quod Isid. dicit in 2. de summo bono, * Tanto maius cognoscitur peccatum esse, quanto maior qui peccat, habetur.

RESPON. Dicendum, quod duplex est peccatum, Quoddam enim ex subreptione procedens propter infirmitatem humanae naturae, & tale peccatum minus imputatur ei qui est maior in uirtute, eo quod minus negligit huiusmodi peccata reprimere, quae tamen omnino subterfugere infirmitas humana non sinit: alia uero peccata sunt ex liberatione procedentia, & ista peccata tanto magis alicui imputantur, quanto maior est. & hoc potest esse propter quatuor. Primo quidem, quia licet cilius possunt resistere peccato maiores, puta, qui excedunt in scientia, & uirtute. vnde Dominus dicit Luc. 12. quod seruus sciens uoluntatem domini sui, & non faciens, plagis uapulabit multis. Secundo propter ingratitudinem, quia omne bonum quo aliquis magnificatur, est Dei beneficium, & homo fit ingratus peccando, & quantum ad hoc qualibet maioritas etiam in temporalibus bonis peccatum aggrauat, secundum illud Sap. 6. Potestates potenter tormenta patientur. Tertio propter specialem repugnantiam actus peccati ad magnitudinem personae, sicut si princeps iustitiam uiolent, qui ponitur iustitiae custos, & si sacerdos fornicetur, qui castitatem uouit. Quarto propter exemplum, siue scandalum, quia ut Greg. * dicit in Pastoralis, In exemplum culpa uehementer extenditur, quando pro reuerentia gradus peccator honoratur, ad plurimum etiam notitiam perueniunt peccata magnorum, & magis homines ea indigne ferunt.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod authoritative loquitur de his, quae per subreptionem infirmitatis humanae negligenter aguntur.

AD SECVNDVM dicendum, quod Deus non accipit personas, si maiores plus punit, quia ipsorum maioritas facit ad grauitatem peccati, ut dictum est.

AD TERTIVM dicendum, quod homo magis non reportat incommodum ex bono quod habet, sed ex malo usu illius.

QVAESTIO LXXIII.

De subiecto peccatorum, in decem articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de subiecto uitiorum, siue peccatorum. ET CIRCA hoc quaeruntur decem.

¶ Primo, Vtrum uoluntas possit esse subiectum peccati.

¶ Secundo, Vtrum uoluntas sola sit peccati subiectum.

¶ Tertio, Vtrum sensualitas possit esse subiectum peccati.

¶ Quarto, Vtrum possit esse subiectum peccati mortalis.

¶ Quinto, Vtrum ratio possit esse subiectum peccati.

¶ Sexto, Vtrum delectatio moralis, uel non moralis sit in ratione inferiori, sicut in subiecto.

¶ Septimo, Vtrum peccatum co-

¶ Super Quodam septuaginta...
¶ Articulus dubium est de illa propositione, Omnes actus morales sunt actus immanentes. Hanc propositionem deinde re uidetur doctrina superius dictam de bonitate, & malitia morali actuum exteriorum, & interiorum, & ueritatem quam communis sensus sonant, dum per conclusiones, homicidia, & alia humanae di actus morales, & malos actus.
¶ Ad hoc dicitur quod praesens propositio nec ueritas nec doctrina ambis contrariatur, sed est uera formaliter intellecta. Ad ueritatem eundem sensum est.